

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

47

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

BRNO 2006

PD 1520/47.2006

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Petr Škrdl

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

47 (2006)

97220/07

07220/07

Obrázek na obálce
Cover illustration

Pekárna. Kamzík (*Rupicapra rupicapra*). Foto M. Frouz

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

Copyright © 2006 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Bekros

Pokyny pro autory na internetové stránce
Instructions to authors on internet pages

<http://www.iabrno.cz/3calcz.htm>

9395458

Resumé

Vizovice (Bez. Zlín) Palackého Platzt Nr. 376. Schlosspark. Mittelalter, Neuzeit (15-18. Jhr.) Siedlung. Rettungsgrabung.

Vrchoslavice (okr. Prostějov)

„Na polovicích“. Novověk. Sídliště. Záchraný výzkum.

Dálnice D1, stavba 0134.1/1. etapa. Lokalita, vedená jako Vrchoslavice 4, se nachází cca uprostřed výraznější terasovité sprašové vyvýšeniny, na pravém břehu říčky Hlavnice, která krajinou protéká ve směru Z-V. Říčka je od zkoumaného osídlení vzdálena cca 700 m. Lokalita je na mapě ZM ČR 1 : 10 000 identifikována těmito koordináty – 195:323 a 230:325 mm od Z/J sekční čáry. Bylo zde prozkoumáno celkem 24 novověkých objektů, z nichž většinu je možné charakterizovat jako jámu zásobní. Objekty o hloubce 1,5–3,0 m obsahovaly minimum movitých archeologických nálezů. Objekt 10 je vozová cesta jdoucí ve směru S-J (z Vrchoslavic do Vitčic).

Tomáš Berkovec, Jaroslav Peška

Resumé

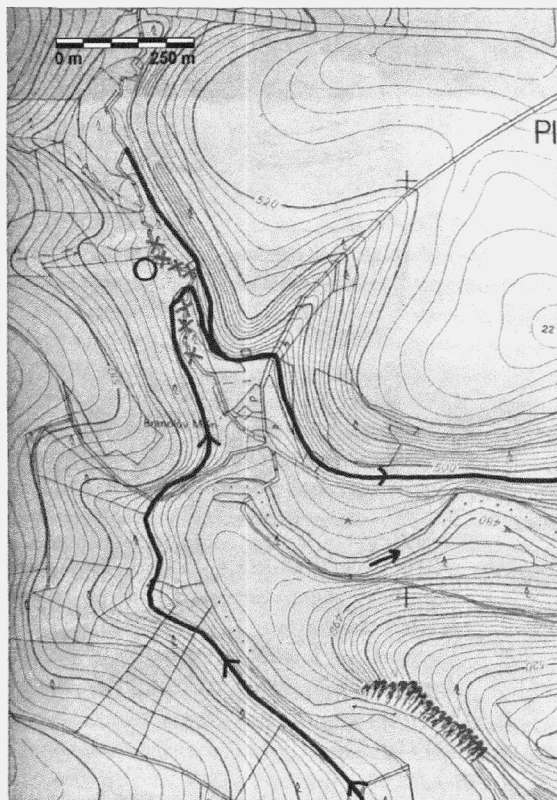
Vrchoslavice (Bez. Prostějov). „Na polovicích“. Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

Vyskytná nad Jihlavou (okr. Jihlava)

„Burgstadel“ u Brandlova mlýna. Středověk – novověk (13.–14., 18.–19. stol). Opevnění „motte“, vodní náhon. Záchraný výzkum.

Lokalita je umístěna v zakryté poloze na pravém břehu hlubokého údolí Bělokamenského potoka, ústícího o 300 metrů dále do řeky Jihlavy; celý sledovaný prostor je pokryt lesem. Nachází se při severozápadním okraji jihlavského rudního revíru. Jeden km V od lokality jsou zachovány drobné zbytky po dolování Ag-Pb-Zn rud, jakož i doklady činnosti související se zpracováním rud barevných kovů – vodní náhon a množství strusky po tavbě. Opevnění tvoří uměle nasypáný centrální pahorek s plošinou o průměru asi 11 m, obklopený kruhovým příkopem, před kterým je na východní straně směrem k potoku nízký val. Dílo bylo vybudováno na úpatí mírného svahu obráceného k východu, několik m nad potokem. V údolí potoka v blízkosti opevnění se nacházela stará tavárna rud barevných kovů. Dokládá ji velké množství strusky (Rous – Vilímek – Malý 2004, 119). V těsné blízkosti fortifikace se nachází vodní náhon vedoucí z Rantířova k hutím u Starých Hor (dnes součást Jihlavy), který byl postaven nejpozději během 1. poloviny 14. stol. Opevnění je možné díky blízkosti zmíněného náhonu spojit s „ochranou“ a „údržbou“ tohoto mimořádného vodního díla (Laštovička – Vilímek – Vosáhl 2001).

Na centrální plošině pahorku byla vykopána zjišťovací sonda. Pod vrstvou lesního humusu se objevila světle zbarvená podzolovitá půda, ve které byly doloženy jednoznačné lidské aktivity. Šlo o zlomky keramiky a železných předmětů, místy byly viditelné četné uhlíky, zrnka mazanice a také kameny o maximální velikosti 20 cm. Po začištění báze sídlištní vrstvy nebyly pozorovány žádné náznaky kulových jamek či zahloubených objektů. Ze sídlištní vrstvy pochází celkem 16 střepů vyrobených z keramického těsta s příměsí jemně

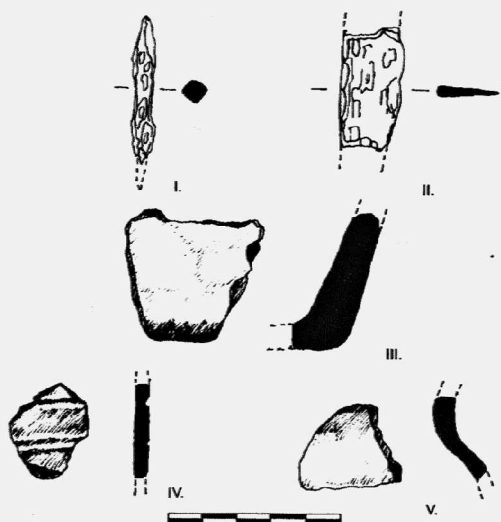

Obr. 178. Vyskytná nad Jihlavou. Poloha opevnění motte, Rantířovský vodní náhon, nálezy strusky z hutí (křížky).

Vyskytná nad Jihlavou. Die Lage der Motte, Wassersergraben von Rantířov, Schlacken mit Kreuzen bezeichnet.

drceného grafitu, slídy a písku. Ve dvou případech zjištěná výzdoba se skládá z jednotlivých obvodových zlábků. Vzhledem ke grafitové keramice, dále k oxidačnímu i redukčnímu slabšímu výpalu a tenkostěnnosti zboží můžeme soubor datovat do období od poloviny 13. stol. do 1. poloviny 14. stol. Keramika byla doprovázena 4 železnými hřeby s křídlovitou hlavicí a jejich fragmenty. Hřeby, mazanice a uhlíky a minimální obsah větších kamenů ve vrstvě dokládají existenci nám neznámé dřevohliněné stavby, zřejmě bez kamenné podezdívky. Nejspíše šlo o věžovitou stavbu umístěnou uprostřed centrální plošiny, kde se dodnes dochovala nevýrazná prohlubeň. V povrchové vrstvě se objevily dva zlomky novověkých žlutohnědých glazovaných nádob. Jsou oxidačně vypáleny do světle oranžového tónu a můžeme je datovat do 18.–19. stol. Spolu s některými kameny souvisí s existencí novověké budovy seníku, který byl po skončení funkce zcela odstraněn.

Jižně od fortifikace se nachází mělký příkop a nízký val se zalomeným nárožím zatím neznámého stáří, který vymezuje plochu asi 80 × 120 m. Může souviset se sousedním motte a nebo jde o novověký objekt zatím neznámého účelu. Pomocí detektoru kovů byl proveden terénní průzkum ve vnitřním prostoru jižně a východně od motte. Ze získané kolekce 16 kovových předmětů je 11 kusů bezpečně recentního stáří

Obr. 179. Vyskytná nad Jihlavou. I. šipka z luku, II. fragment nože, III.-V. zlomky keramiky z motte, 13.-14. stol. kresba P. Starůstková.

Vyskytná nad Jihlavou. I. Pfeilspitze, II. Messerfragment, III.-V. Keramik, 13.-14. Jh. Zeichnung P. Starůstková.

(18.-20. stol.) a souvisí s lesnickou či zemědělsko - technickou činností (zlomky litiny, robustní hřebí, zlomek masivní podkovy a mosazný knoflík s očkem zdobený rytými kroužky). Mimo to se zde objevilo několik předmětů středověkého stáří, případně mohou být jak středověké, tak i novověké. Je to zlomek koňské podkovy, kovaný hřeb s křídlovitou hlavici a zejména drobný silně korodovaný hrot šípů s trnem, patrně luku. Těsně pod příkopem motte byl nalezen zlomek čepele z nože. Překvapivý náález představují dva olověné slitky vážící 25,3 a 16,5 g. Nelze zcela vyloučit jejich novověký původ (odlévání kulek), ale díky velkému množství strusky v potoce i v lese souvisí slitky olova s největší pravděpodobností se zpracováváním rud barevných kovů v okolí.

Podle početného výskytu různých velikých kusů strusky (hmotnost max. 802 g) v přilehlém potoce, které se objevují minimálně 20 m proti jeho proudu nad motte, je možné někde v tomto prostoru počítat s existencí hutnického areálu sloužícího ke zpracování rud. Odpad po zpracování barevných kovů byl vyvážen i do lesa nad potokem V a JV od opevněné polohy. Jedná se o černou sklovitou a šedě, hnědě a zelenavě zbarvenou strusku, která se vyskytuje ve větších kusech.

Na základě pozorovaných terénních situací lze konstatovat, že vznik fortifikace spadá do doby od poloviny do konce 13. stol. a její význam definitivně končí někdy v průběhu 14. stol. Krátkodobé osídlení dokládá malý počet nálezů při poměrně jednotném charakteru keramiky a absence výraznější kulturní vrstvy. Fortifikace, na jejíž centrální plošině stávala blíže neurčená dřevohlinitá, snad věžovitá stavba, sloužila svému účelu maximálně jedno století. Nejdůležitější je zřejmá souvislost mezi fortifikací typu „motte“, dalším obděláním opevněním (?), rantířovským vodním náhonem a blízkým areálem na zpracování rud barevných kovů. S největší pravdě-

podobností se jednalo o těžební a hutnický areál, který chránil malý opevněný hrádek.

David Zimola, Milan Vokáč

Literatura

- Jaroš, Z. 1998: Staré vodní náhony v okolí Jihlavy a jejich využití při těžbě a zpracování rudy. In: *Stříbrná Jihlava 1998*, 84-89.
- Laštovička, Z., Vilímek, L., Vosáhlo, J. 2001: Rekonstrukce průběhu rantířovsko-starohorského vodního náhonu (technická památka středověkého dolování stříbrných rud u Jihlavy z přelomu 13. a 14. století). In: *Stříbrná Jihlava 2001*, 37-55.
- Rous, P., Vilímek, L., Malý, K. 2004: Opevněné polohy na Jihlavsku a Havlíčkobrodsku pravděpodobně související se středověkým hornictvím. In: *Stříbrná Jihlava 2004*, 113-127.
- Zimola, D., Vokáč, M. 2005: *Vyskytná nad Jihlavou - Plandry, DSO - motte, záchranný výzkum*. Nálezová zpráva č. 80-05 uložená v archivu MV Jihlava.

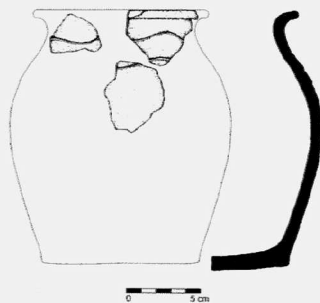
Resumé

Vyskytná nad Jihlavou (Bcz. Jihlava), „Burgstadel“ bei Brandl-Mühle, Mittelalter (13.-14. Jh.), Neuzeit (18.-19. Jh.), Siedlung, Befestigung („Motte“), Rettungsgrabung.

VYSOKÉ POLE (okr. Zlín)

Hradisko Klášťov. Pozdní doba bronzová, středohradištní. Hradiště. Zjišťovací výzkum.

Nejvýše položené hradisko na Moravě (753 m n. v.) se nachází na temeni hory Klášťov, na nejvyšším vrcholu horského pásma Vizovských vrchů (Západní Karpaty). Lokalita je situována na ZM 1 : 10 000, č. I. 25-32-25, od Z s. č. 86 mm, od J s. č. 113 a 123 mm. První zprávy o existenci hradiska na Klášťově pocházejí z konce 19. stol., kdy byl uveden jeho popis a především pověstí s touto lokalitou spojené (Kučera 1890; Peck 1892, 91; Okresní hejtmanský holešovské 1892, 107). Podle místních obyvatel stával na vrcholu hory zámek nebo snad dokonce klášter - odtud také samotný název vrcholu „Zámčisko“. První přesnější popis lokality uvedl do

Obr. 180. Vysoké Pole, „Klášťov“ - středohradištní hrnec z výzkumu v roce 2005.

Vysoké Pole, „Klášťov“. Mittelzeitlicher Topf aus der Grabung in Jahr 2005.